

Výzkumná a informační základna odborného vzdělávání v některých vybraných zemích

Odborné vzdělávání má ve školském systému zvláštní pozici. Na straně vstupů navazuje na všeobecné vzdělávání (uskutečňované v rámci povinné školní docházky nebo jako sekundární všeobecné vzdělávání), na straně výstupů pak musí úzce spolupracovat se světem práce. Svět práce poskytuje odbornému vzdělávání potřebnou zpětnou vazbu. Hladký přechod absolventů z odborného vzdělávání do světa práce a jejich dobré uplatnění v profesním životě závisí na míře citlivosti a pohotovosti, s níž je odborné vzdělávání schopno reagovat na vývoj ve světě práce. V současné době, pro niž jsou příznačné rychlé změny ve vědě, technice i ve společnosti, je tato role odborného vzdělávání stále nezbytnější.

Kvalitu vzdělání prověřuje až budoucnost. Proto jsou prognózy vývoje ve světě práce jako celku i v jednotlivých profesích a na trhu práce pro odborné vzdělávání velmi důležité. Obsah učiva i metody výuky se musí přizpůsobovat tomu, co budou absolventi potřebovat při přechodu ze světa vzdělávání do světa práce a při uplatnění v něm. Vzdělání jim musí poskytnout nejen bezprostředně použitelné vědomosti a dovednosti, nýbrž i takovou výbavu, která jim nedovolí ustrnout na dosaženém stupni vývoje, umožní jim dále se vzdělávat, rozvíjet své schopnosti, řešit problémy, spolupracovat s ostatními atd.

Kontakt se světem práce, který má vést k získání adekvátních poznatků, je profesionální záležitostí a nemohou ho zajišťovat v potřebném rozsahu samy školy. Proto ve většině zemí plní tento úkol zvláštní instituce, které se profesionálně zabývají problematikou odborného vzdělávání. Rozsah jejich úkolů není ve všech případech stejný. Vždy však zjišťují, shromažďují a zpracovávají poznatky o tom, jaké jsou kvalifikační nároky jednotlivých povolání a jak se tyto nároky vyvíjejí. K tomu využívají externích spolupracovníků, jejichž počet dosahuje několika set. Podle svého postavení mezi ostatními subjekty zainteresovanými na odborném vzdělávání pak tyto instituce svá zjištění buď předávají dalším orgánům, které navrhnou koncepci odborného vzdělávání a vytvářejí programy profesní přípravy, nebo tyto kurikulární práce realizují samy či ve spolupráci s ostatními. Ve většině případů posuzují i účinnost odborného vzdělávání, která se projevuje možnostmi uplatnění absolventů a jejich úspěšností v zaměstnání. V souvislosti s tím sledují situaci na trhu práce a neřídka zpracovávají i statistické údaje o odborném vzdělávání a o jeho výsledcích včetně údajů o nákladech na toto vzdělávání. Některé instituce věnují pozornost i otázkám procesu odborného vzdělávání, zpracovávají jeho didaktické a metodické koncepce, navrhnou vhodné vyučovací prostředky. Podle národních tradic a uspořádání vzdělávacího systému zasahují i do oblasti přípravy učitelů, zvláště mistrů odborné přípravy.

Instituce, které zajišťují účinné fungování odborného vzdělávání, mají povahu výzkumných pracovišť, i když to nemusí být vyjádřeno v jejich názvu. Předmět jejich činnosti je specifický, při své činnosti vyvíjejí a aplikují zvláštní postupy. Výsledky činnosti kontrolují a evaluují. V řadě případů zobecňují své poznatky a snaží se předvídat vznik problémů v odborném vzdělávání. Teprve s oporou o výsledky své výzkumné činnosti mohou nabízet expertní, poradenské a obdobné služby. S ohledem na to jsou nezastupitelné jinými institucemi a, jak je patrné na příkladu mnohých z nich, vydobily si společenské uznání.

Některé z těchto zahraničních institucí vám představíme.

Bundesinstitut für Berufsbildung
Spolkový ústav pro odborné vzdělávání
Fehrbelliner Platz 3, 1000 Berlin 31
Německo
Internet: <http://www.bibb.de>
E-mail: zentrale@bibb.de

Posláním ústavu je být nástrojem inovací pro systém odborného vzdělávání. Nový generální sekretář ústavu Helmut Pütz, který v roce 1997 vystřídal Hermanna Schmidta, doporučuje aby ústav v budoucnu věnoval větší pozornost dalšímu vzdělávání. [Blíže viz Zpravodaj 1997, č.5, s.11.] BIBB po mnoho let usiluje také o to, aby uznání rovnocennosti všeobecného a odborného vzdělání bylo nejen proklamované, ale i faktické.

BIBB zpracovává a modernizuje učební dokumentaci pro státem uznané obory přípravy, vydává předpisy o učňovských zkouškách, vysvědčeních a kvalifikacích. Koná tzv. doprovodné výzkumy a modelové pokusy k navrhovaným opatřením. Zajišťuje plánování a statistiku odborné přípravy. Zpracovává každoroční Zprávu o odborné přípravě. Zabezpečuje poradenskou činnost a služby. Má rozsáhlou publikační a informační činnost.

Vydává časopis *Berufsbildung in Wissenschaft und Praxis*, který vychází 6x ročně (letos 27. ročník). Každé číslo obsahuje komentář, teoretické články z oblasti odborného vzdělávání, příspěvky do diskuse, zprávy ze zahraničí, recenze knižních novinek atd. Aktuální zprávy, statistické přehledy, informace o chystaných akcích apod. přináší příloha **BIBB aktuell**. [Časopis je dokumentačně zpracováván a je k dispozici v knihovně.]

V roce 1994 začal BIBB budovat tzv. referenční systém podniků (*Referenz-Betriebs-System*). Jde o reprezentativní vzorek podniků, jejichž zástupci jsou schopni se vyjadřovat ke konkrétním problémům profesního vzdělávání a rychle poskytovat údaje potřebné pro řešení úkolů BIBB. [Podrobnější informace viz Zpravodaj 1997, č.10, s.8.]

Centre d'études et de recherches sur les qualifications
Středisko pro studium a výzkum kvalifikací
10, place de la Joliette, 13474 Marseille cedex 02. **Francie**
Internet: <http://www.cereq.fr>

Středisko bylo vytvořeno v 70. letech a jeho úkolem bylo zpracovávat studie a statistické přehledy o vztazích mezi odborným vzděláváním a zaměstnáním. V roce 1985 se stalo nezávislou institucí pod záštitou ministerstev školství a práce. Rozsah jeho působnosti se rozšířil. V současné době rozvíjí činnost v těchto oblastech: získávání a certifikace odborných dovedností, přechod ze školy do zaměstnání [podrobněji viz Zpravodaj 1998, č.2, s.25-26], podniky a odborná příprava, vývoj profesí, vývoj vztahů mezi prací a odbornou přípravou, pracovní mobilita v průběhu profesní kariéry.

V rámci Céreq pracuje ONEVA (*Observatoire national des entrées dans la vie active*) - Národní pracoviště pro sledování vstupu do aktivního života.

Céreq má dokumentační středisko, budované od roku 1971 (27.000 svazků, 300 titulů francouzských i zahraničních periodik).

Céreq vydává čtyřstránkový časopis *Céreq Bref*, který vychází měsíčně a prezentuje výsledky posledních studií a přehledů a nejnovější informace o činnosti střediska a jeho regionální síť. Pro anglicky mluvící čtenáře vychází čtvrtletně obdoba *Céreq Bref* pod názvem *Training and Employment*. Čtvrtletník *Formation Emploi* má rozsah kolem 100 stran a obsahuje závažnější články. Podporuje výměnu názorů mezi vzděláváním a světem práce. [Časopisy *Céreq Bref* a *Formation Emploi* jsou dokumentačně zpracovávány a jsou k dispozici v knihovně.] Monografie vycházejí ve dvou edicích: *Etudes* a *Documents*.

■ Pettelaarpark 1 's-Hertogenbosch
Postadres
Postbus 1585
5200 BP 's-Hertogenbosch

■ **Národní středisko pro ino-
vací odborného vzdělávání**
's Hertogenbosch.
Nizozemí
Internet: <http://www.cibb.nl>

Zkoumá technologický a sociální rozvoj a prognózuje rozvoj struktury povolání. Vyvíjí nové formy vzdělávání, jeho obsah a organizaci. Přípravuje systémy zkoušení a testování dovedností, zpracovává výukové a výcvikové pomůcky. Školí instruktory v oblasti nových technologií, v oblasti informatiky a v oblasti řízení odborného výcviku. Má zřízeny poradenské služby pro všechny instituce zabezpečující odborné vzdělávání. Koordinuje inovační projekty na poli odborné přípravy. Od 1. ledna 1997 funguje v rámci **CINOP**.

Centrum voor innovatie van opleidingen
Inovační středisko vzdělávání a přípravy
Pettelaarpark 1
Postbus 1585
's-Hertogenbosch
Nizozemí
Internet: <http://www.cinop.nl>
E-mail: alg@cinop.nl

Středisko CINOP vzniklo 1. ledna 1997 sloučením dvou institucí, které se zabývaly inovacemi vzdělávání dospělých (SVE - *Landelijk studie- on ontwikkelingscentrum voor de volwasse-neneducatie*) a inovacemi profesního vzdělávání (CIBB). CINOP se specializuje na inovace v národním a mezinárodním profesním vzdělávání, v podnikové přípravě a ve vzdělávání dospělých. Jeho úkolem je překlenovat mezeru mezi světem práce a vzdělávání.

CINOP se zabývá aplikovaným výzkumem (výzkum trhu práce, obsahu jednotlivých profesí, požadavků na odbornou přípravu atd.), vývojem kurikula, tvorbou učebních materiálů, realizací inovací ve vzdělávacích institucích.

CINOP úzce spolupracuje se SLO (*Stichting Leerplan Ontwikkeling*) - Nadací pro rozvoj

kurikula a s CITO (*Centraal Instituut voor Toetsontwikkeling*) - Ústředním ústavem pro testování.

Národní orgán pro profesní vzdělávání
ECABO, Postbus 1230, NL-3800 BE Amersfoort
Nizozemí
Internet: <http://www.bvenet.nl/~ecabo>
E-mail: ecabo@worldaccess.nl

ECABO je národní orgán pro profesní vzdělávání v Nizozemí. Je uznáván ministerstvem školství, kultury a vědy a hlavní část jeho činnosti je financována státem.

Jeho úkoly jsou formulovány v zákoně o vzdělávání a odborné přípravě, který vstoupil v platnost v lednu 1996. Cílem zákona je zajistit jednotnou strukturu odborného vzdělávání a jeho zaměření na svět práce.

Tři hlavní úkoly ECABO jsou:

- Ustavit a spravovat národní strukturu kvalifikací;
- kontrolovat a řídit kvalitu praktické přípravy;
- fungovat jako zkušební orgán.

ECABO zajišťuje, aby se absolventi odborného vzdělávání získaného v Nizozemí mohli uplatnit i v zahraničí. Snaží se dosáhnout mezinárodní srovnatelnosti certifikátů v odborném vzdělávání. Hodnotí také certifikáty imigrantů, kteří chtějí vstoupit do odborné přípravy poskytované trhem práce.

Foras Áiseanna Saothair
Úřad pro odbornou přípravu a zaměstnanost
P.O. Box 456, 27-33, Upper Baggot Street, IRL-Dublin A
Irsko
Internet: <http://www.fasdn.com>
E-mail: fasltcde@iol.ie

Úřad byl založen v lednu 1988 na základě zákona z roku 1987. Mezi jeho funkce patří řízení odborné přípravy a zaměstnanosti, služby poskytované při zprostředkovávání práce, poradenský servis pro průmysl a podpora družstevních podniků a podniků založených na bázi obce.

Výbor FÁS se skládá ze zástupců odborových svazů, zaměstnavatelů, lidí, kteří pracují s mládeží, pracovníků FÁS, ministerstva školství, ministerstva financí, ministerstva obchodu a zaměstnanosti a ministerstva sociálních, obecních a rodinných záležitostí.

FÁS má přibližně 2000 zaměstnanců a jeho síť tvoří 49 úřadů práce a 20 středisek odborné přípravy.

V rámci FÁS pracuje **FÁS International Consulting Limited**, která poskytuje technickou a odbornou pomoc v odborné přípravě a zprostředkovávání práce v zahraničí. Tyto činnosti jsou často sponzorovány mezinárodními organizacemi, např. OSN, Světovou bankou a Evropskou komisí.

L'Office communautaire et régional de la formation professionnelle et de l'emploi

Komunitní a regionální úřad pro odbornou přípravu a zaměstnanost

Belgie

Internet: <http://www.forem.be>

E-mail: communic@forem.be

FOREM má na starosti 104 středisek odborné přípravy a 42 úřadů práce.

Institut für Bildungsforschung der Wirtschaft

Ústav pro výzkum vzdělávání v hospodářství
Rainergasse 38/2, A-1050 Wien

Rakousko

Internet: <http://www2.telecom.at/ibw/>

E-mail: info@ibw.telecom.at

Ústav byl založen Rakouskou spolkovou hospodářskou komorou a Sdružením rakouských průmyslníků v roce 1975. Od té doby do současnosti (1997) zpracoval více než 500 projektů. Jádrem pracovníků **ibw** tvoří zkušení vědci v oblasti profesního vzdělávání. Mezi oblasti aplikovaného výzkumu prováděného v **ibw** patří: příprava učňů v duálním systému, odborná příprava v podnicích, analýzy trhu práce a výzkum kvalifikací, vzdělávání v sekundárních odborných školách a na vysokých odborných školách (*Fachhochschulen*), pedagogické a profesní poradenství, plánování kariéry, profesní vzdělávání dospělých, politika odborného vzdělávání v Evropské unii a v Rakousku.

Ústav jednou měsíčně vydává zpravodaj nazvaný **ibw-Mitteilungen** a čtvrtletně **News** v angličtině. Výzkumné zprávy jsou publikovány v edici s názvem **ibw-Schriftenreihe - Forschungsberichte**.

Stejnou adresu včetně internetové stránky a e-mail má abf-Austria - **Arbeitsgemeinschaft Berufsbildungsforschung** (Pracovní společenství Výzkum odborného vzdělávání).

Istituto per lo sviluppo della formazione professionale dei lavoratori

Ústav pro rozvoj odborné přípravy pracovníků

Via G.B. Moragni 33

I - 00161 Roma

Itálie

Internet: <http://www.isfol.it>

ISFOL byl založen v roce 1973 na základě prezidentského dekretu.

Aktivita ISFOL probíhá ve 4 oblastech: výzkum, technická pomoc, didaktické experimenty (produkce multimediálních programů) a dokumentace. Výzkumy se zaměřují na vstup žáků do povolání, na strukturu a vývoj regionálního systému přípravy, na vývoj povolání a na politiku zaměstnanosti. Technická pomoc je určena regionům a týká se dálkového studia instruktorů přípravy a učitelů. Rozvíjí se poradenská činnost týkající se plánů a projektů předkládaných Evropskému sociálnímu fondu.

ISFOL vydává publikace ve dvou edicích *Quaderni di Ricerca* (Sešity o odborné přípravě) a *Strumenti e Ricerche* (Nástroje a výzkum) a dvouměsíčník *Osservatorio ISFOL*.

Nemzeti Szakképzési Intézet

Národní ústav pro odborné vzdělání

(V mezinárodním styku používá spíše zkratku NIVE vytvořenou z názvu ústavu v angličtině.)

Berzsenyi D. u. 6, H-1087 Budapest

Maďarsko

Internet: <http://www.nive.hu>

Národní ústav pro odborné vzdělávání slouží jako ústřední vývojová a servisní instituce s úkolem zlepšovat odbornou přípravu, koordinovat domácí a mezinárodní kvalifikační požadavky, koordinovat vzdělávání orientované na trh práce s akademickým vzděláváním, neustále rozvíjet profesní strukturu, organizovat další vzdělávání učitelů, podporovat konkurenci škol a inovace. (Formulace zákona č. LXXVI z roku 1993 o odborném vzdělávání.)

Ústav podporuje práci institucí, zabývajících se odborným vzděláváním. Jako celostátní profesní metodologické středisko organizuje další vzdělávání pro poradce a učitele, zabývajících se teoretickou a praktickou odbornou přípravou. Expertně posuzuje instituce poskytující odbornou přípravu a poradenskou činnost. Zkoumá efektivnost přípravy pro trh práce. Buduje báze dat obsahující registr celostátních kvalifikací, údaje o profesních

zkušebních požadavcích, o institucích pro odborné vzdělávání atd. Řídí také vzdělávací systém CIM v Inovačním metodickém středisku v Budapešti, v internátním Středisku pro další vzdělávání v Ostřihomu a multimediální výukový sál.

V rámci své působnosti spolupracuje s mezinárodními ústavy, organizacemi a institucemi. Organizuje a uskutečňuje mezinárodní programy odborné přípravy: studijní cesty, výměnné kontakty, konference.

Vydává Celostátní registr kvalifikací a připravuje návrhy na modifikace.

Kromě publikací, které slouží k sebevzdělávání a k dalšímu vzdělávání učitelů, vydává ústav dva měsíčníky:

Szakoktatás (Odborné vzdělávání) se zabývá současnými problémy odborného vzdělávání a trhu práce;

Szakképzési Szemle (Přehled odborného vzdělávání) je publikován společně s Maďarskou asociací pro odbornou přípravu a obsahuje hlavně teoretické studie.

Další služby: Prodej učebnic, distribuce odborných programů. [Podrobnější informace o NSZI najdete ve Zpravodaji 1995, č.7 s.14.]

Skotský úřad pro kvalifikace pracuje v současné době na dvou místech:

Hanover House

24 Douglas Street, Glasgow G2 7NQ

Ironmills Road

Dalkeith, Midlothian EH22 1LE

Skotsko

Internet: <http://www.sqa.org.uk>

E-mail: mail@sqa.org.uk

Úřad vznikl sloučením dvou institucí: Skotské rady pro odborné vzdělávání (SCOTVEC - *Scottish Vocational Educational Council*) a Skotského zkušebního výboru (SEB - *Scottish Examination Board*).

Úřad odpovídá za většinu typů kvalifikací poskytovaných ve Skotsku. To znamená široký záběr od kvalifikací, které získají téměř všichni žáci (*Standard Grade, Higher Grade a National Certificate Modules*), až po vyšší kvalifikační stupně (*Higher National Certificates, Higher National Diplomas a Scottish Vocational Qualifications*).

Součástí SQA je také Oddělení pro hodnocení 5-14letých žáků (***5-14 Assessment Unit - FFAU***). FFAU bylo založeno v roce 1990 a jeho úkolem je vyvíjet a uplatňovat národní testy ve vyučování mateřského jazyka a matematiky pro žáky ve věku 5-14 let.

ss

ŠIOV

Štátný inštitút odborného vzdelávania MŠ SR

Bellova 54/a
831 01 Bratislava
Slovensko

Působí jako koordinační, pedagogicko-poradenský, vzdělávací, výzkumný a vývojový, informační, odborně metodický a řídicí orgán pro střední odborná učiliště a střední odborné školy.

Mezi úkoly ŠIOV patří:

- Zabezpečování odpovídající přípravy učitelů, mistrů a vychovatelů a vytváření systému jejich dalšího vzdělávání;
- navrhování základních pedagogických dokumentů;
- ekologická výchova a péče o životní prostředí;
- spolupráce na tvorbě projektů odborného vzdělávání a přípravy se školami, vědeckými pracovišti a se sociálními partnery;
- zabezpečování profesního poradenství;
- garance středoškolské odborné činnosti;
- poskytování poradensko-koordinačních služeb školám při tvorbě projektů odborného vzdělávání;
- spolupráce s příslušnými mezinárodními organizace;
- sledování vývojových tendencí odborného vzdělávání v zahraničí.

Vlaamse Dienst voor Arbeidsbemideeling en Beroepsopleiding

Vlámský úřad pro zaměstnání a odbornou přípravu
Belgie

Internet: <http://www.vdab.be>

E-mail: vdab@vdab.be

VDAB je ekvivalentem FOREM pro vlámský region a Brusel.

Pro frankofonní část Bruselu funguje Bruselský frankofonní ústav pro odbornou přípravu (**IBFFP - L'Institut Bruxellois Francophone pour la Formation Professionnelle**).

Výzkumný ústav odborného školství

Pod stanicí 1144/2, 102 00 Praha 10

Česká republika

Internet: <http://www.vuos.cz>

E-mail: vuospost@vuos.cz

nebo prvních (maximálně osm) písmen příjmení@vuos.cz

Periodika:

Odborné vzdělávání

Technické aktuality a metodické rozhledy pro střední průmyslové školy

Zpravodaj VÚOŠ